

II.

Există premise istorice și culturale care au determinat influența slavonă în Lituania¹. În această țară, relațiile feudale se consolidează în secolele al XI-lea — al XII-lea. Profitând de fărâmițarea feudală a Rusiei, slăbită de pe urma jugului mongol și tătar, cnejii lituanieni cuceresc și supun, pe rând, teritorii bielorusă, rusești și ucrainene. Astfel, încă în a doua jumătate a secolului al XII-lea, incursiunile principilor lituanieni asupra teritoriilor din Vestul Rusiei (ale Bielorusiei de azi) devin tot mai dese.

În timpul domniei lui Mindaugas (1240—1263), cel mai de seamă duce lituanian de la jumătatea secolului al XIII-lea, sînt cucerite teritoriile rusești de pe cursul superior al Niemenului. Așa au fost puse bazele statului lituanian, care cuprindea și cnezate slave vecine.

Pe la jumătatea secolului al XIII-lea principii lituanieni, vasali ai lui Mindaugas, stăpîneau Polotkul și alte orașe din Rusia de Vest.

Sub Gedimin (1316—1341), care-și ia titlul de mare cneaz al Lituaniei, statul acesta atinge apogeul puterii sale. Feudalii lituanieni cuceresc acum aproape tot teritoriul Bielorusiei (inclusiv Vitebskul și Minskul). Așa se face că, la sfîrșitul secolului al XIII-lea și începutul celui de-al XIV-lea, principii lituanieni își întind dominația asupra teritoriilor de vest ale Rusiei.

În timpul domniei lui Algirdas (= Olgierd) (1345—1377), fiul lui Gedimin, feudalii lituanieni, profitînd de slăbirea Hoardei de Aur², cuceresc cea mai mare parte a ținuturilor sud-vestice (respectiv, ucrainene). Astfel, lituanienii își extind acum stăpînirea asupra Kievului, Cernigovului și asupra celei mai mari părți a Voliniei. După moartea lui Algirdas, acestor teritorii li s-a mai adăugat Smolenskul³. Așa se constituie Marele Principat Lituanian, cu capitala la Vilna (= Vilnius), care, în fond, era, după mărturiile istoricilor, un stat *ruso-lituanian*⁴. În aceste condiții, feudalii lituanieni au asimilat cultura slavă din teritoriile cucerite.

La 13 august 1385 are loc unirea Lituaniei cu Polonia sub Iagello (= Jagailo) (1377—1392), fiul lui Algirdas, care ia de soție pe Jadwiga, urmașa

¹ Insistăm asupra acestui fapt, deoarece din istoria limbilor literare nu poate fi exclus specificul condițiilor social-istorice și culturale de dezvoltare a popoarelor respective. Astfel, în Evul Mediu și în epoca modernă, limbile slave, de pildă, se dezvoltă în mod diferit. Cf. V.V. Vinogradov, *Različija meždu zakonornostjami razvitiia slavjanskich literaturnykh jazykov v donacional'nuju i nacional'nuju epochi*, Moscova, 1963, p. 9—10.

² În secolul al XIV-lea Hoarda de Aur stăpînea Rusia nord-estică (Vladimir-Suzdal și Novgorodul).

³ Cnezatul Smolenskului a fost cucerit, în anul 1395, de Vytautas (= Vitold), în urma slăbirii vremelnice a statului rus după invazia lui Tohtamış asupra Moscovei (1382). Pentru a doua oară Smolenskul este cucerit de Vytautas la 1404. Orașul este eliberat în anul 1514, în timpul războiului din 1512—1522. În legătură cu unele dintre faptele relatate aici vezi și *Istoria României*, vol. II, Editura Academiei, București, 1962, p. 215—219.

⁴ Vezi V.B. Antonovič, *Očerki istorii Velikogo Knjažestva Litovskogo do poloviny XV stole-tija*, Kiev, 1878; N. Daškevič, *Zametki po istorii litovsko-russkogo gosudarstva*, Kiev, 1886; E.A. Volter, *Ob izučении litovskogo jazyka i plemeni (Priloženie k Pamjatnoj Knizke Vilenskoj gubernii na 1887 g.)*, Vilna, 1887. Vezi și *Istoria universală în 10 volume* (traducere din limba rusă), vol. II, București, 1960, p. 770—809. În primul semestru al anului 1889—1890 Ioan Bogdan audia, la Moscova, un curs de *Istoria statului ruso-lituanian*. Vezi G. Mihăilă, *op. cit.*, p. 16.